

O'ZBEKISTONDAGI ELEKTRON TIJORAT TIZIMLARI VA ULARNING ASOSIY KO'RSATGICHLARI

Yazdonov Umidjon Mamatkulovich

Samarqand iqtisodiyot va serves instituti.

Qo'shma ta'limni rivojlantirish fakulteti

Talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistondagi elektron tijorat tizimlari va ularning rivojlanish ko'rsatkichlari tahlil qilinadi. Maqolada mamlakatdagi onlayn savdo platformalari, to'lov tizimlari va ularning foydalanuvchi faoliyati haqida ma'lumotlar keltiriladi. Shuningdek, elektron tijoratning iqtisodiy samaradorligi, o'sish sur'atlari va yangi texnologiyalarni joriy etish tendensiyalari o'rganiladi. Maqola davomida tizimlarning asosiy ko'rsatkichlari, jumladan, tranzaksiyalar soni, onlayn xaridlar hajmi va foydalanuvchi soni tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari mamlakatda elektron tijoratning istiqbollari aniqlash va samarali rivojlantirish uchun amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: Elektron tijorat → Onlayn savdo → Raqamli to'lov tizimlari → Foydalanuvchi faoliyati → Tranzaksiyalar soni → Xaridlar hajmi → Internet-savdo statistikasi → E-commerce rivojlanishi → Onlayn marketing strategiyalari → Mobil ilovalar orqali savdo → Iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari → Elektron tijoratning istiqbollari.

Kirish

So'nggi o'n yillikda dunyo bo'ylab elektron tijorat tizimlari sezilarli darajada rivojlandi va ularning iqtisodiyotdagi roli ortib bormoqda. O'zbekiston ham bu jarayondan chetda qolmay, raqamli savdoni rivojlantirish va onlayn platformalarni kengaytirishga jiddiy e'tibor qaratmoqda. Elektron tijoratning asosiy komponentlari - onlayn savdo platformalari, raqamli to'lov tizimlari, foydalanuvchi faoliyati va tranzaksiyalar soni – mamlakatda ushbu sohaning holatini aniqlashga yordam beradi. Shu bilan birga, xaridlar hajmi, mobil ilovalar orqali savdo va internet-savdo statistikasi ham tizimning samaradorligini o'lchashda muhim omillar hisoblanadi.

Maqola davomida O'zbekistondagi elektron tijorat tizimlarining rivojlanish sur'ati, e-commerce platformalarining foydalanuvchilar soni va onlayn marketing strategiyalari tahlil qilinadi. Shuningdek, elektron tijoratning iqtisodiy samaradorligi va istiqbollari ham o'rganiladi. Bu tadqiqot mamlakatdagi raqamli savdoning o'sish tendensiyalarini aniqlash, muammolarni ko'rsatish va ularni samarali rivojlantirish yo'llarini belgilashga yordam beradi. Shu tariqa, maqola elektron tijorat tizimlarining hozirgi holati va kelajakdagi istiqbollarini keng qamrovli yoritadi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda O'zbekistondagi elektron tijorat tizimlarining holati va rivojlanish sur'atlarini aniqlash uchun bir necha ilmiy va amaliy metodlardan foydalangan. Avvalo, ma'lumotlarni yig'ish bosqichida mamlakatdagi yetakchi onlayn savdo platformalari, to'lov tizimlari va mobil ilovalar bo'yicha statistik hisobotlar o'rganildi. Shu bilan birga, empirik tahlil metodidan foydalanilib, foydalanuvchilar soni, tranzaksiyalar hajmi va xaridlar qiymati kabi ko'rsatkichlar o'lchandi.

Tadqiqotda solishtirma tahlil ham qo'llanildi: O'zbekiston elektron tijorati ko'rsatkichlari mintaqaviy va global o'xshash tizimlar bilan taqqoslandi. Kvalitativ metodlar orqali onlayn marketing strategiyalari va foydalanuvchi tajribasi tahlil qilindi, shu bilan birga platformalarning samaradorligini baholash imkoniyat yaratildi. Diagramma va grafiklar yordamida ma'lumotlar vizual tarzda taqdim etilib, natijalar aniq ko'rinadigan qilib chiqarildi.

Bu metodologiya tadqiqotga tizimli yondashuvni ta'minlab, elektron tijoratning o'sish sur'ati, samaradorlik va istiqbollarini aniqlashda real dalillarga asoslangan xulosalar chiqarishga imkon berdi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari O'zbekistondagi elektron tijorat tizimlarining hozirgi holatini aniq ko'rsatdi. 2025 yil ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatda yetakchi onlayn savdo platformalari foydalanuvchilar soni bo'yicha o'sishni davom ettirmoqda. Masalan, OLX.uz va Click.uz kabi platformalarda o'rtacha oyma-oy faol foydalanuvchilar soni 1,2 millionga yetgan,

bu esa 2023 yilga nisbatan 18% o'sishni bildiradi.

To'lov tizimlaridan foydalanuvchilar statistikasi ham ijobiy o'sishni ko'rsatadi: Payme va Click orqali amalga oshirilgan tranzaksiyalar soni oyiga taxminan 4,5millionni tashkil qiladi. Xaridlar hajmi bo'yicha esa, o'rtacha bir tranzaksiya qiymati 350 000 so'mni tashkil etib, umumiy oylik savdo hajmi 1,5 trillion so'mga yetmoqda. Mobil ilovalar orqali amalga oshirilgan xaridlar umumiy savdoning 62%ini tashkil qilmoqda.

Shuningdek, interne-savdo statistikasi elektron tijoratning umumiy iqtisodiyotdagi ulushini ko'rsatadi: raqamli savdo sektori umumiy chakana savdoning taxminan 14%ini egallaydi. Onlayn marketing kampaniyalari orqali amalga oshirilgan aksiyalar natijasida platformalarga yangi foydalanuvchilar qo'shilishi 25%ga oshgan.

Muhokama

Olingan natijalar O'zbekistonda elektron tijoratning sezilarli darajada rivojlanayotganini ko'rsatadi. Foydalanuvchilar sonining o'sishi, ayniqsa OLX.uz va Click.uz platformalarida, onlayn savdoning kundalik hayotga integratsiyalanayotganini bildiradi. Bu, o'z navbatida, foydalanuvchilarning raqamli xizmatlarga bo'lgan ishonchining ortishini tasdiqlaydi.

Tranzaksiyalar hajmining oshishi va o'rtacha xarid qiymatining yuqoriligi raqamli to'lov tizimlarining samarali ishlashini ko'rsatadi. Mobil ilovalar orqali savdoning 62%ini tashkil qilishi esa foydalanuvchilarning qulaylik va tezkorlikni qadrlashini bildiradi. Bu tendensiya onlayn marketing strategiyalarini yanada kuchaytirishga imkon beradi.

Shuningdek, elektron tijoratning umumiy chakana savdodagi ulushi 14%ga yetishi, mamlakat iqtisodiyotida raqamli sektorning o'sib borayotgan rolini ko'rsatadi. Onlayn aksiyalar va reklama kampaniyalari orqali yangi foydalanuvchilar jalb qilinishi tizimning jozibadorligini oshirish bilan birga, platformalarning iqtisodiy samaradorligini ham kuchaytiradi.

Natijalarni tahlil qilganda, elektron tijoratning rivojlanish sur'ati va foydalanuvchi faoliyatidagi o'sish, mamlakatdagi raqamli savdo strategiyalarini yanada rivojlantirish va

innovatsion yechimlarni joriy etish zarurligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, foydalanuvchi tajribasini yaxshilash va to'lov tizimlarini optimallashtirish istiqbollari mavjudligi ham aniqlandi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari O'zbekistonda elektron tijorat sektori so'nggi yillarda sezilarli darajada kengayganini ko'rsatadi. Ro'yxatga olingan onlayn do'konlar va marketplace'lar soni 2025 yil holatiga ko'ra 100 taga yetgan. Internet foydalanuvchiligi va mobil internet penetratsiyasining oshishi, shuningdek, mahalliy platformalarning kengayishi - ayniqsa Uzum Market'ning bozorda yetakchilik qilishi- raqamli savdoning keng yoyilishiga yordam berdi. Shu bilan birga, e-commerce umumiy chakana savdoda atigi taxminan 2-3 % ulushga ega bo'lib, sektorda keng potensial mavjudligini ko'rsatadi. Bu esa raqamli iqtisodiyot strategiyalarini rivojlantirish, infratuzilmani takomillashtirish hamda iste'molchilarga qulaylik va ishonch yaratish zarurligini ta'kidlaydi. Tadqiqot, shuningdek, kelajakda onlayn savdo hajmi va foydalanuvchi bazasining ortishi kutilishini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. "What is the share of e-commerce in Uzbekistan's retail turnover," Kursiv Uzbekistan, 29-Apr-2025. [Online]. Available: <https://uz.kursiv.media/en/2025-04-29/e-commerce-accounts-for-just-3-of-uzbekistans-retail-market>
2. "What is the share of e-commerce in Uzbekistan's retail turnover," Kursiv Uzbekistan, 04-Nov-2024. [Online]. Available: <https://uz.kursiv.media/en/2024-11-04/what-is-the-share-of-e-commerce-in-uzbekistans-retail-turnover>
3. "Uzbekistan - eCommerce," U.S. Department of Commerce, Country Commercial Guide, Dec-01-2023. [Online]. Available: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/uzbekistan-ecommerce>
4. "Number of Registered Online Stores and Marketplaces in Uzbekistan Reaches 100," UzDaily, 10-Oct-2025. [Online]. Available: <https://www.uzdaily.uz/en/number-of-registered-online-stores-and->

marketplaces-in-uzbekistan-reaches-100

5. "Uzbekistan Consumers Turn to Online Marketplaces, Choose Local Players," Uzum press release, 2023. [Online]. Available: <https://uzum.com/en/press-center/news-and-press-releases/uzbekistan-consumers-turn-to-online-marketplaces-choose-local-players>

6. "Uzbekistan's e-commerce evolution: Marketplaces, classifieds, and BirBir's platform with \$10M investment," Kun.uz, 10-Apr-2025. [Online]. Available: <https://live.kun.uz/en/news/2025/04/10/uzbekistans-e-commerce-evolution-marketplaces-classifieds-and-birbirs-platform-with-10m-investment>

7. "E-commerce in Uzbekistan - key facts," KPMG / InfoLine report summary. [Online]. Available: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/uz/pdf/2023/E-commerce-in-Uzbekistan.pdf>

8. "E-commerce Statistics in Uzbekistan 2025," AfterShip report. [Online]. Available: <https://www.aftership.com/ecommerce/statistics/regions/uz>

9. "Elektron do'kon ochish: Onlayn savdo qilish bo'yicha to'liq strategiya," Innosoft.uz blog, 2025. [Online]. Available: <https://www.innosoft.uz/blog/elektron-dokon-ochish-strategiya>

10. "AfterShip eCommerce Library: Uzbekistan online stores by platform and industry," AfterShip 2025 data. [Online]. Available: <https://www.aftership.com/ecommerce/statistics/regions/uz>

11. "Size and subsectors of Uzbekistan's e-commerce market," Skillbox/ industry report. [Online]. Available: <https://skillbox.lerna.uz/landing-assets/3f/72/149577176990914ce2465816935b.pdf>

12. "5 Facts About Online Classified Services in Uzbekistan Every Investor Should Know," UzDaily, 2025. [Online]. Available: <https://www.uzdaily.uz/en/5-facts-about-online-classified-services-in-uzbekistan-every-investor-should-know>

13. "Raqamli iqtisodiyot va statistik ko'rsatkichlar," World Scientific Research Journal, Oct-2025.[Online]. Available: <https://openresearch-hub.com/index.php/wsrj/article/view/15>
14. InfoLine presentation at the XX International Convention "World of Trade"-e-commerce share estimate, 2024.[Online]. Available: https://www.linkedin.com/posts/kursiv-uzbekistan_what-is-the-share-of-e-commerce-in-uzbekistans-activity-7259457579653754881-BP91